

EMLÉKEZTETŐ

a DH. törvények hatálya alá tartozó szerződések érvénytelenségével kapcsolatos perekkel foglalkozó konzultációs testület 2016. november 9. napján tartott üléséről

I. A fogyasztási és a fogyasztói kölcsön fogalma

1.) A régi Hpt. 2. sz. melléklet III. 5. pontjában meghatározott fogyasztási kölcsön fogalmában szereplő „üzletszerű tevékenység” feltételezi-e az üzleti tevékenység rendszeres végzését? (a Fővárosi Törvényszék Polgári Kollégiumának felvetése)

A régi Hpt. 2. sz. melléklet III. 5. pontjának 1998. január 1-jétől 2008. augusztus 31-éig hatályos szövege szerint „[f]ogyasztási kölcsön: a mindennapi élet szokásos használati tárgyainak megvásárlásához, javíttatásához, illetve szolgáltatások igénybevételéhez – a természetes személy részére – nyújtott kölcsön és a felhasználási célhoz nem kötött kölcsön, ha a kölcsönt a természetes személy **nem üzletszerű tevékenysége keretében** veszi igénybe”. (1998. január 1-jét megelőzően a szövegben nem szerepelt a felhasználási célhoz nem kötött kölcsönre való utalás.)

A régi Hpt. 2. sz. melléklet III. 22. pontja értelmében „[ü]zletszerű tevékenység: az ellenérték fejében nyereség, illetve vagyonszerzés végett – előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányuló – rendszeresen folytatott gazdasági tevékenység”.

A fentiekre tekintettel az üzletszerű tevékenység fogalma feltételezi a nyereség, illetve vagyonszerzés végett végzett gazdasági tevékenység rendszeres jellegét; a kölcsönszerződés tehát csak akkor nem minősül fogyasztói kölcsönnek, ha a kölcsön igénybevételére rendszeresen végzett, haszonszerzésre irányuló gazdasági tevékenységgel összefüggésben kerül sor. A rendszeresség ugyanakkor nem jelent folyamatosságot, ezért a kiegészítő vagy idényjelleggel végzett gazdasági tevékenység is minősülhet üzletszerűnek.

2.) Ha a felhasználási célhoz nem kötött kölcsönszerződés egyik adóstárs cég, míg a másik természetes személy, a szerződés fogyasztói szerződésnek minősül-e, és a pénzügyi intézmény köteles-e a Dh2.tv. szerint elszámolni? (a Fővárosi Törvényszék Polgári Kollégiumának felvetése)

A Dh2.tv. 2. §-ának 2. és 3. pontja értelmében a fogyasztó a Dh1.tv. 2. §-ának 1. pontja szerinti fogyasztó, illetőleg a fogyasztói kölcsönszerződés a Dh1.tv. 1. §-ának (1) és (1a) bekezdésében meghatározott szerződés.

A Dh1.tv. 2. §-ának 1. pontja szerint fogyasztó: a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 6. § (1) bekezdés 28. pontja szerinti fogyasztó. A Hpt. 6. §-a (1) bekezdésének 28. pontja szerint fogyasztó az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy.

A Dh1.tv. 1. §-ának (1) és (1a) bekezdése értelmében fogyasztói kölcsönszerződés a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált.

A fenti jogszabályhelyekre is tekintettel, a felhasználási célhoz nem kötött kölcsönszerződés nem minősülhet fogyasztói szerződésnek, ha az adóstársak egyike nem természetes személy, mert a szerződés fogyasztói jellege csak akkor állapítható meg, ha a fogyasztói szerződés fogalmi elemei valamennyi adóstárs vonatkozásában fennállnak, hiszen ugyanazon szerződés nem minősülhet egyszerre fogyasztói és nem-fogyasztói szerződésnek is [v. ö.: Emlékeztető a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 tv.), a 2014. évi XL. törvény (DH2 tv.) és a 2014. évi LXXVII. törvény (forintosítási tv.) értelmezésével és gyakorlati alkalmazásával összefüggő bírósági kérdések tárgyában a Kúria Polgári Kollégiumában – 2015. június 22-én, 23-án, 29-én és július 2-án – a devizahiteles pereket tárgyaló kúriai bírák, valamint a főtanácsadók részvételével megtartott megbeszéléseken kialakított álláspontokról, IV/6. pont].

Tekintettel arra, hogy az ilyen szerződés nem minősül fogyasztói szerződésnek, a pénzügyi intézmény ebben az esetben nem köteles a Dh2.tv. szerint elszámolni.

II. A Dh2.tv. 37. §-ának és 39. §-ának tárgyi hatálya

1.) Érdemben tárgyalható-e a fogyasztói kölcsön- vagy pénzügyi lízingszerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kereset, ha az nem felel meg a Dh2.tv. 37. §-a (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek, de a felperes a keresetében vitatja, hogy a szerződés a Dh2.tv. 37. §-ának, illetve 39. §-ának hatálya alá tartozik? Ha a szerződés tekintetében megtörtént az elszámolás, annak elfogadása önmagában alaptalaná teszi-e a felperes azon hivatkozását, hogy a szerződés nem tartozik a Dh2.tv. hatálya alá? (a Fővárosi Törvényszék Polgári Kollégiumának felvetése)

E kérdés tekintetében 1.: Emlékeztető a folytatódó devizahiteles érvénytelenségi perekkel kapcsolatban a bíróságok által felvetett kérdések, problémák megvitatása tárgyában 2015. szeptember 28-án megtartott Országos Civilisztikai Kollégiumvezetői Értekezletről, második napirendi pont, II/2. pont és III/2. pont [BH 2016/1., 108-109. old.], továbbá: Emlékeztető a devizahiteles peres eljárásokban előterjesztett új érvénytelenségi keresetek tárgyában a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezlete keretében, 2016. március 17-én tartott szakmai konzultációról 4. pont [BH 2016/6., 690-691. old.].

A többségi álláspont szerint, ha a felperes a 2004. május 1. napja és 2014. július 19. napja között kötött fogyasztói kölcsön- vagy pénzügyi lízingszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perben azt állítja, hogy nem vált a szerződés részévé a Dh1.tv. 3. §-ának (1) bekezdése vagy a Dh1.tv. 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyal szerződési feltétel (különösen azért mert Dh1.tv. 3. §-ának (1) bekezdése vagy a Dh1.tv. 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést tartalmazó szerződési feltétel a régi Ptk. 205/B. §-a alapján nem vált a szerződés részévé, vagy a feltételt a felek egyedileg megtárgyalták), akkor először azt a kérdést kell tisztázni, hogy a szerződés a Dh2.tv. 37. §-ának, illetve 39. §-ának hatálya alá tartozik-e. E körben szükség esetén bizonyítási eljárást kell lefolytatni arra vonatkozóan, hogy a felperes által állított körülmények fennállnak-e.

A többségi álláspont szerint e körben elégséges, ha a bíróság a feleket – a tárgyalás kitűzése nélkül – megnyilatkoztatja arra vonatkozóan, hogy történt-e a felek között banki elszámolás, illetve a banki elszámolást a fogyasztó befogadta-e. Ha ugyanis az elszámolásra sor került, és a fogyasztó a banki elszámolást jogfenntartó nyilatkozat nélkül elfogadta, a jóhiszeműség és tisztesség elvébe [rég Ptk. 4. § (1) bekezdés], illetve az adott helyzetben általában elvárható magatartás kívánalmába [rég Ptk. 4. § (4) bekezdés] ütközne, ha a fogyasztó sikerrel hivatkozhatna arra, hogy a szerződés nem tartozik a törvény hatálya alá.

Ha azonban a fogyasztó az elszámolás során – arra hivatkozással, hogy a szerződés nem tartozik a Dh2. tv. hatálya alá – vitatta az elszámolás szükségességét, és ezt jelezte a pénzügyi intézmény felé, úgy a perben ezt a kérdést érdemben vizsgálni, szükség esetén bizonyítani kell, hiszen ez a kérdés érdemben korábban, a Dh2.tv. szerinti jogorvoslati eljárások keretében nem volt vitatható. Bár a Dh2.tv. 18. § (5) bekezdése szerint, ha a panasz előterjesztésére nem került sor, úgy kell tekinteni, hogy az elszámolásban foglaltakat a fogyasztó elfogadja, és ezt követően az elszámolás nem vitatható, azonban a Dh2.tv. 19. § (1) bekezdése alapján a fogyasztó azzal az indokkal nem terjeszthet elő panaszt a pénzügyi intézménynél, hogy vele a pénzügyi intézmény elszámolt, bár elszámolásnak nincs helye, mert a panasz előterjesztésére e jogszabályhely alapján csak akkor van lehetősége, ha az elszámolási kötelezettség ellenére nem számoltak el vele. Ezzel az indokkal tehát a fogyasztó a Pénzügyi Békéltető Testülethez sem fordulhat a Dh2.tv. 21. § (3) bekezdése alapján, és nemperes eljárást sem kezdeményezhet a Dh2.tv. 25. § (2) bekezdése alapján.

Ha a bizonyítás eredményeként a bíróság arra a meggyőződésre jut, hogy a szerződés a Dh2.tv. hatálya alá tartozik, akkor a Dh2.tv. 37. § (1)-(2) bekezdése, illetve 39. §-a alapján kell eljárni. Ha viszont a bíróság arra az álláspontra jut, hogy a szerződés nem tartozik a Dh2.tv. hatálya alá, úgy az elszámolástól függetlenül rendezheti az esetlegesen fennálló érvénytelenség jogkövetkezményeit.

2.) Ki terhel a bizonyítás, ha az adós az általa aláírt okiratban elismeri, hogy az alá nem írt ÁSZF-et (hirdetményt, üzletszabályzatot, kondíciós listát stb.) átvette, megismerte vagy elfogadta? Van-e jelentősége annak, ha ezt a nyilatkozatot közjegyzői okirat tartalmazza? (a Fővárosi Törvényszék Polgári Kollégiumának felvetése)

A régi Ptk. 205/A. §-ának (1) és (3) bekezdései értelmében általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg; az általános szerződési feltételnek minősítés szempontjából közömbös a szerződési feltételek terjedelme, formája, rögzítésének módja, és az a körülmény, hogy a feltételek a szerződési okiratba szerkesztve vagy attól elválasztva jelennek meg.

A régi Ptk. alkalmazása körében ezért általános szerződési feltételnek (továbbiakban: ÁSZF) minősül – elnevezésétől függetlenül – a bank által egyoldalúan kidolgozott, egyedileg meg nem tárgyalt és a szerződés részévé tenni kívánt valamennyi feltétel (ideértve az üzletszabályzat, kondíciós lista, hirdetmény stb. megnevezésű okiratban szereplőket is), hiszen e minőségük függetlenül attól, hogy a fogyasztó által aláírt okiratban („egyedi szerződés”) vagy külön okiratban (továbbiakban: további ÁSZF-ek) szerepelnek-e.

A régi Ptk. 205/B. §-ának (1) bekezdése szerint az általános szerződési feltétel csak akkor válik a szerződés részévé, ha alkalmazója lehetővé tette, hogy a másik fél annak tartalmát megismerje, és ha azt a másik fél kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadta.

A Pp. 195. §-ának (1) bekezdése értelmében az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet közjegyző ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki, mint közokirat teljesen bizonyítja – egyebek mellett – az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját. A Pp. 195. §-ának (6) bekezdése szerint ellenbizonyításnak a közokirattal szemben is helye van, de csak annyiban, amennyiben azt a törvény ki nem zárja vagy nem korlátozza.

A Pp. 196. §-ának (1) bekezdése értelmében – a megfelelő alakisággal bíró, ún. teljes bizonyító erejű – magánokirat az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára kötelezőnek ismerte el.

A régi Ptk. 205/B. §-ának (1) bekezdése szerint egyrészt az ÁSZF alkalmazójának kell lehetővé tennie, hogy az ÁSZF tartalmát a másik fél annak tartalmát megismerje, másrészt az ő érdekében annak megállapítása, hogy az ÁSZF a szerződés részévé vált, így a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján a perben alapvetően a pénzügyi intézményt terheli annak bizonyítása, hogy lehetővé tette az általa alkalmazott ÁSZF maradéktalan megismerését, továbbá hogy azt a fogyasztó kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadta.

A pénzügyi intézményt terhelő bizonyítás körében bizonyítási eszközként használható fel a fogyasztó írásbeli nyilatkozata is; ha a fogyasztó nyilatkozatát közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalták, az okirat ellenkező bizonyításig tanúsítja, hogy a fogyasztó a nyilatkozatot az adott tartalommal megtette. (A bizonyító erő terjedelmére tekintettel a teljes bizonyító erejű magánokirat és a közjegyzői okirat között érdemi különbség e vonatkozásban nincs.)

Szigorúan véve a minősített okirati forma csak a nyilatkozat megtételét és tartalmát igazolja, azt azonban nem, hogy a fogyasztó nyilatkozata megfelel a valóságnak, vagyis önmagában ez nem lenne elégséges annak igazolására, hogy a fogyasztó az ÁSZF-et átvette, illetve megismer(het)te. A jóhiszeműség és tisztesség [régii Ptk. 4. § (1) bekezdés] és az elvárhatóság [régii Ptk. 4. § (4) bekezdés] elvére tekintettel azonban tudottan valótlán nyilatkozat megtételére – mint saját felróható magatartására – előnyök szerzése végett [régii Ptk. 4. § (4) bekezdés] általában a fogyasztó sem hivatkozhat. Az egyedi szerződés jól felismerhető részeként megtett nyilatkozat vonatkozásában azonban figyelembe kell venni az alábbi körülményeket, amelyek az általánosnál szélesebb körben teszik lehetővé a nyilatkozat vitatását.

Egyrészt, mivel a nyilatkozatok általában maguk is a blanketta részét képezik, azt a fogyasztó magára nézve nem külön aláírással, hanem az egyedi szerződés aláírásával fogadja el kötelezőnek, ezért sem a tartalmát nem tudja befolyásolni, sem arra nem képes, hogy a nyilatkozat megtételét külön megtagadja. Az a körülmény azonban, hogy a fogyasztó nyilatkozata e miatt esetleg nem felel meg a valóságnak, mert az ÁSZF megismerhetőségét a pénzügyi intézmény nem tette lehetővé, egyértelműen a blankettát kialakító pénzügyi intézménynek róható fel (egyrészt, mert nem tette lehetővé, hogy a nyilatkozatot a fogyasztó külön tegye meg, másrészt, mert az általa kialakított tartalmú nyilatkozattal szemben nem tette lehetővé az ÁSZF tartalmának megismerését), ezért a fogyasztó e körülményekre – mint a másik fél felróható magatartására –

hivatkozva [v. ö. régi Ptk. 4. § (4) bekezdés] vitathatja az **által** meg tett nyilatkozat valóságnak megfelelőségét is, és számára lehetőséget kell biztosítani az ellenbizonyításra.

Másrészt, a nyilatkozat sok esetben az ilyen módon a szerződés részévé tett további ÁSZF-eket tartalmazó okiratokat nem jelöli meg egyediesítve, ezért a fogyasztó nem tudja ellenőrizni, hogy valamennyi, a pénzügyi intézmény által a szerződés részévé tenni kívánt ÁSZF megismerését lehetővé tették-e számára. Ha a nyilatkozatból nem derül ki egyértelműen, hogy mely további ÁSZF-ekre vonatkozik, akkor a pénzügyi intézményt terheli annak bizonyítása, hogy konkrétan mely okiratokat tett megismerhetővé a fogyasztó számára; a fogyasztó ilyen általános jellegű nyilatkozata ugyanis – az okirat bizonyító erejének terjedelmére is tekintettel – nem alkalmas annak bizonyítására, hogy konkrétan mely ÁSZF-ek váltak a szerződés részévé.

3.) Minősülhet-e fogyasztói szerződés esetén tisztességtelen kikötésnek – a bizonyítási teher fogyasztóra terhelése miatt – az a szerződésbe foglalt nyilatkozat, miszerint a fogyasztó az alá nem írt ÁSZF-et (hirdetményt, üzletszabályzatot, kondíciós listát stb.) átvette, megismerte vagy elfogadta? (a Fővárosi Törvényszék Polgári Kollégiumának felvetése)

A fogyasztó nyilatkozata, miszerint az alá nem írt ÁSZF-et (hirdetményt, üzletszabályzatot, kondíciós listát stb.) átvette, illetve megismerte, önmagában nem minősül szerződéses nyilatkozatnak, hiszen nem akaratnyilatkozat [v. ö. régi Ptk. 205. § (1) bekezdés], hanem egyszerű tényállítás, illetve tudomás-kijelentés, következésképpen önmagában nem minősül szerződéses kikötésnek, így annak tisztességtelensége sem vizsgálható.

A fogyasztó nyilatkozata, miszerint az átvett, illetve megismert ÁSZF-et (hirdetményt, üzletszabályzatot, kondíciós listát stb.) a szerződés részeként elfogadja, szerződéses kikötésnek minősül, így annak tisztességtelensége elvben vizsgálható. Önmagában azonban azért, mert a nyilatkozat minősített okiratba foglalása esetén az okirattal szemben a fogyasztót terheli annak bizonyítása, hogy nyilatkozata nem felel meg a valóságnak, ez a kikötés nem tekinthető tisztességtelennek, mert a bizonyítási teher megfordulása a minősített okirati formából ered, nem a nyilatkozat megtételéből.

Meg kell ugyanakkor jegyezni, hogy a régi Ptk. 205/B. § (1) bekezdése értelmében annak, hogy az ÁSZF a szerződés részévé váljék, csak egyik feltétele annak elfogadása, ha tehát az ÁSZF megismerhetővé tétele nem bizonyítható [1. 2. pont], akkor ennek a nyilatkozatnak nincs joghatása.

4.) Alkalmazandó-e a Dh2.tv. 39. §-a, ha a per Dh1.tv. 16. §-a szerinti felfüggesztésére a perorvoslati szakban került sor? (A Fővárosi Ítéltábla felvetése)

A Dh2.tv. 39. §-ának eredeti szövege szerint „[h]a a 2014. évi XXXVIII. törvény 16. §-a alapján felfüggesztett eljárásban a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti keresetet érvényesítenek az eljárást meg kell szüntetni, ha a fél a keresetét (vizontkeresetét) az eljárás folytatásáról szóló tájékoztatás és a hiánypótlásra szóló felhívás kézbesítésétől számított 30 napon belül nem változtatja meg, és nem kéri az érvénytelen szerződés érvénytelensége vagy részleges érvénytelensége jogkövetkezményének levonását, továbbá nem jelöli meg, hogy milyen jogkövetkezmény alkalmazását kéri. Nincs helye az eljárás megszüntetésének, ha a fél a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelme mellett az eljárásban más kereseti kérelmet is előterjesztett; ebben az esetben úgy kell tekinteni, hogy a fél a megállapítás iránti kereseti kérelmet nem tartja fenn”.

A rendelkezés tervezetéhez fűzött miniszteri indokolás szerint: „[a] törvény 37. §-a alapján nincs arra lehetőség, hogy a törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a fél a szerződés érvénytelenségének – akár részleges, akár teljes – megállapítását anélkül kérhesse, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását kérné. E szabályt a folyamatban lévő perekben – ideértve (folytatásuk esetén) a 2014. évi XXXVIII. törvény rendelkezései alapján felfüggesztett pereket – is alkalmazni kell. Erre tekintettel rendelkezik a törvény 39. §-a arról, hogy ha a 2014. évi XXXVIII. törvény 16. §-a alapján felfüggesztett perben a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetet érvényesítenek és a felfüggesztést megelőzően még nem került sor az elsőfokú tárgyalás berekesztésére, a félnek lehetősége legyen az eljárás felfüggesztésének megszűnését követően keresete/vizontkeresete meghatározott határidőn belül történő megváltoztatására, azaz kérhesse az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonását is. Ha ennek a törvényben meghatározott határidőben nem tesz eleget a fél, a bíróságnak a pert – a törvény 37. § (2) bekezdésére is figyelemmel – meg kell szüntetnie.”

A Dh2.tv. 39. §-ának – 2014. december 6-óta hatályos – szövege szerint „[h]a a 2014. évi XXXVIII. törvény 16. §-a alapján felfüggesztett eljárásban a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti keresetet érvényesítenek, a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani – vagy ha a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának már nincs helye – az eljárást meg kell szüntetni, ha a fél a keresetében (vizontkeresetében) az eljárás folytatásáról szóló tájékoztatás és a hiánypótlásra szóló felhívás kézbesítésétől számított 30 napon belül a 37. § (1) bekezdésben részletezett feltételeknek megfelelő módon nem kéri az érvénytelen szerződés érvénytelensége vagy részleges érvénytelensége jogkövetkezményének alkalmazását. Nincs helye az eljárás megszüntetésének, ha a fél a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelme mellett az eljárásban más kereseti kérelmet is előterjesztett; ebben az esetben úgy kell tekinteni, hogy a fél a megállapítás iránti kereseti kérelmet nem tartja fenn”.

A módosító rendelkezés [2014. évi LXXVIII. törvény 16. § (22) bekezdés] tervezetéhez fűzött miniszteri indokolás szerint: „[a] törvény a szövegponthoz, a jogértelmezés segítése, és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénnyel (a továbbiakban: Pp.) való összhang biztosítása érdekében módosítja az elszámolási törvény 37. § (3) bekezdését és 39. §-át, azzal, hogy elhagyja a keresetváltoztatásra utaló szövegrészt, figyelemmel arra, hogy a Pp. 146. § d) pontja alapján nem keresetváltoztatás az, ha megállapítás helyett teljesítést követel a fél. Emellett a 39. § módosítása az eljárás megszüntetésére vonatkozó szabályozás mellett feltünteti a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására vonatkozó rendelkezést is, mivel előfordulhat, hogy az eljárás felfüggesztésére akkor került sor, amikor a keresetlevél az alperes számára még nem került megküldésére”.

A Pp. 247. §-ának (1) bekezdése értelmében a másodfokú eljárásban a keresetet megváltoztatni nem lehet. A Pp. 146. §-a (5) bekezdésének d) pontja szerint nem keresetváltoztatás az, ha a felperes megállapítás helyett teljesítést vagy teljesítés helyett megállapítást követel.

A BDT 2016.3452. számon közzétett eseti határozatban a Fővárosi Ítéltábla eljáró tanácsa úgy foglalt állást, hogy „az elsőfokú ítélet elleni fellebbezést követő eljárásban a DH2 törvény 39. §-a nem alkalmazható, mert egyrészt a jogszabályi rendelkezés szövege nem teszi lehetővé az ítélet hatályon kívül helyezését, márpedig a másodfokú eljárásban a bíróság a per megszüntetésével együtt az elsőfokú ítéletet is hatályon kívül helyezi (Pp. 251. §)”, másodlagosan – az Alaptörvény 28. cikkére tekintettel – hivatkozott az eredeti rendelkezéshez fűzött, fentebb idézet miniszteri indokolás azon részére, miszerint e rendelkezés azt az esetet rendezi, „ha a 2014. évi XXXVIII. törvény 16. §-a alapján felfüggesztett perben a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetet érvényesítenek és a felfüggesztést megelőzően még nem került sor az elsőfokú tárgyalás berekesztésére”.

A Pp. 251. §-ának (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy „ha a másodfokú bíróság a pert a tárgyalás alapján a 157. § értelmében megszünteti, az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll, hatályon kívül helyezi”. Kétségtelen, hogy ez a rendelkezés szövegszerűen csak a Pp. 157. §-a alapján történő permegszüntetés tekintetében tartalmaz rendelkezést, és a Dh2.tv. 39. §-a nem utal a permegszüntetés kapcsán az ítélet hatályon kívül helyezésére, ez azonban önmagában még nem elégséges érv, hiszen a Pp. 251. §-ának (1) bekezdését a bírósági gyakorlat a Pp. 157/A. §-án vagy külön törvény rendelkezésén alapuló permegszüntetés esetére is megfelelően alkalmazhatónak tartja, hiszen az ítélet hatályon kívül helyezése a másodfokú permegszüntetés technikája körébe tartozó kérdés.

Az is kétségtelen, hogy a Dh2.tv. 39. §-ának eredeti szövegéhez fűzött miniszteri indokolás még csak az elsőfokú eljárás keretei között számol a „keresetváltoztatás” lehetőségével, a módosító rendelkezés indokolása viszont már nem tekinti ezt keresetváltoztatásnak, így a Pp. 247. §-a alapján a másodfokú eljárásban sem kizárt a kereset ilyen tartalmú módosítása. Hangsúlyozni kell, hogy míg az eredeti szöveg indokolásában kifejtettek nem jelennek meg kifejezetten a normaszövegben, addig a módosítás éppen azt célozta, hogy a normaszöveg ne utaljon a keresetváltoztatásra, vagyis ez utóbbi indokolás tartalma erősebb érv a rendelkezés mikénti értelmezése körében.

Ezzel egyező álláspontot foglalt el a Kúria a Gf.VII.30.538/2016/2. és a Gf.VII.30.485/2016/2. számú végzéseiben, amelyekben kifejtette: „a DH2. törvény 37. § (1) bekezdését a hatálybalépésekor folyamatban lévő perekben, így a már megindult másodfokú eljárások során is alkalmazni kell. A polgári per ugyanis a keresetlevél benyújtásától az eljárást befejező jogerős határozat meghozataláig folyamatban lévő eljárásnak minősül. E szabály alkalmazását a Pp. 247. § (1) bekezdése sem zárja ki, az eredetileg kért megállapítás helyett a marasztalásra irányuló kérelem előterjesztése ugyanis a Pp. 146. § (5) bekezdés d) pontja szerint nem minősül keresetváltoztatásnak ... A másodfokú bíróság ezért a felfüggesztett eljárás folytatását követően a DH2. törvény 37. § (1) bekezdése alapján helytállóan hívta fel a felperest az általa eredetileg kért megállapítás helyett az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására is kiterjedő kérelem előterjesztésére, a hiánypótlási felhívás eredménytelenségére tekintettel pedig a DH2. törvény 39. §-a alapján a Pp. 251. § (1) bekezdésének megfelelő alkalmazásával ugyancsak helyesen rendelkezett a per megszüntetéséről és az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséről”.

A fentiekre tekintettel a Dh2.tv. 39. §-a a másodfokú eljárásban is megfelelően alkalmazandó.

III. Érvénytelenség további jogkövetkezményeinek alkalmazásával kapcsolatos kérdések

1.) Milyen forrásból ismerhető meg a pénzügyi kamat mértéke? (a Szolnoki Törvénytörvény felvetése)

A **BUBOR** mértéke megismerhető az MNB honlapján: <http://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/v-egyeb-penzugyi-adatok>, a „Hivatalos BUBOR fixingek” linkre kattintással (az excel-tábla füleire kattintva lehet váltani az évek között).

A **CHF LIBOR** mértéke megismerhető: <http://www.global-rates.com/interest-rates/libor/swiss-franc/swiss-franc.aspx>, a „Historic CHF LIBOR rates” menüpont alatt, éves bontásban.

Az **EUR LIBOR** mértéke megismerhető: <http://www.global-rates.com/interest-rates/libor/european-euro/euro.aspx>, a „Historic Euro LIBOR rates” menüpont alatt, éves bontásban.

Az **EURIBOR** mértéke megismerhető: <http://www.euribor-rates.eu/euribor-rates-by-year.asp>, az „Development of Euribor interest rates by year.” menüpont alatt, éves bontásban.

2.) Ha a bíróság a szerződés részleges érvénytelenségét állapítja meg, milyen módon határozható meg a túlfizetett összeg? (a Miskolci és Balassagyarmati Törvényszék felvetése)

A Dh2.tv. 37/A. §-ának (1) bekezdése értelmében az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a bíróság – a Dh2.tv. 38. § (6) bekezdés szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével – a Dh2.tv.-ben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítja meg.

A Dh2.tv. 5. §-ának (2)-(3) bekezdése értelmében a fogyasztó követelését a fogyasztói kölcsönszerződés fennállásának időszakában – a Magyar Nemzeti Bank elnökének a Dh2.tv. felhatalmazása alapján kiadott rendeleteiben [42/2014. (XI. 7.) MNB rendelet; 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet; 55/2014. (XII. 10.) MNB rendelet] meghatározott módon – úgy kell kiszámítani, mintha a túlfizetéseket a túlfizetés időpontjában – az esedékességnél későbbi időpontban történt túlfizetés esetén a következő esedékesség időpontjában – előtörlesztésként teljesítették volna (a továbbiakban: fogyasztói követelés). A fogyasztói követelést – a Dh2. tv. 5. §-ának (4) bekezdésében foglalt kivétellel – a polgári jog általános szabályainak megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni. Ha a fogyasztói követelés a fogyasztó pénzügyi intézménnyel szemben esedékessé vált és lejárt tartozását meghaladja, azt az MNB rendeleteiben meghatározott módon és időponttal előtörlesztésként kell elszámolni. Az elszámolásra köteles pénzügyi intézmény az e bekezdésben foglalt elszámolási sorrendtől a fogyasztó javára egyoldalúan eltérhet.

A Dh2.tv. 5. §-ának (4) bekezdése értelmében, ha a fogyasztói kölcsönszerződés megszűnése a szerződésből eredő követelés teljesítésére irányuló kötelezettség fennmaradása nélkül következett be, a szerződés megszűnését követő tartozatlan fizetések elszámolására a jogalap nélküli gazdagodás szabályait kell alkalmazni, amelynek alapján azokat a jegybanki alapkamattal, devizában történt tartozatlan fizetés esetén pedig az adott devizára irányadó – az MNB rendeletében meghatározott – pénzügyi kamattal megnövelt összegben kell megtéríteni.

A Dh2.tv. 5. §-ának (8) bekezdése értelmében a túlfizetés fogyasztói követelésként való elszámolása során a fogyasztói kölcsönszerződésben meghatározott, a kölcsön folyósításával vagy a hitelbírálattal összefüggésben a fogyasztó által megfizetett egyszeri díjat vagy költséget, a fogyasztói kölcsönszerződésben meghatározott, a törlesztési periódusokban a fogyasztó által rendszeresen megfizetett díjat vagy költséget, és előtörlesztés esetén a fogyasztó által megfizetett előtörlesztési díjat kell figyelembe venni.

A Dh2.tv. 5. §-ában hivatkozott MNB-rendeletek:

- a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolás módszertanának általános szabályairól szóló 42/2014. (XI. 7.) MNB rendelet;
- a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolás módszertanának különös szabályairól szóló 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet;
- a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolás során alkalmazott becslési eljárásról és az elszámolás pénzügyi teljesítésének időpontjáról szóló 55/2014. (XII. 10.) MNB rendelet.

Az MNB rendeletek értelmében az elszámolás menete a következő:

I. Első lépésként újra kell számolni a fogyasztó kezdeti, a hitelnyújtás devizanemében kifejezett tartozását [42/2014. MNB rendelet 5. § (1) bekezdés; 54/2014. MNB rendelet 5. § (1) bekezdés]; ez a lépés az árfolyamrés kiküszöbölését szolgálja.

Ehhez a forintban teljesített összeget – amennyiben a szerződésben kétnemű árfolyamokat alkalmaztak – az MNB hivatalos devizaárfolyamán kell átszámítani devizára; ezt a jogszabály akként oldja meg, hogy a pénzügyi intézmény által meghatározott eredeti tartozást megszorozza az alkalmazott devizaárfolyam és

az MNB hivatalos árfolyamának hányadosával [v. ö.: 42/2014. (XI. 7.) MNB rendelet 1. melléklet 1. pont 1.); 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet 1. melléklet 1. pont 1.]. Ez azonban csak technika; matematikailag ugyanide jutunk, ha eleve a ténylegesen teljesített vagy felszámított forintösszeget osztjuk el a hivatalos árfolyammal; érvénytelenségi perben, ahol egyes kezdeti költségtételek kieshetnek, ez a célszerűbb megoldás.

Az átszámítás során a kölcsön folyósításával vagy a hitelbírálattal összefüggésben a fogyasztó által megfizetett egyszeri díjat vagy költséget figyelembe kell venni [Dh2.tv. 5. §-ának (8) bekezdése, 42/2014. MNB rendelet 4. § (4) bekezdés; 54/2014. MNB rendelet 4. § (2) bekezdés] – feltéve, hogy nem érvénytelen a kikötés. Az MNB rendeletek ezt a lehetőséget azért nem említik, mert csak az árfolyamrészről és az egyoldalú szerződésmódosításból eredő túlfizetés elszámolásáról rendelkeznek [v. ö. Dh2.tv. 5. § (2) bekezdés]; az érvénytelenségi perben azonban az érvénytelen kikötésből eredő túlfizetés elszámolásáról van szó, ezért ebben az esetben az érvénytelen kikötésből eredő fizetési kötelezettséget figyelmen kívül kell hagyni. A különböző devizanemekben megjelölt költségtételeket közös nevezőre kell hozni.

Fel kell hívni a figyelmet, hogy ha a bíróság éppen az árfolyamkockázat fogyasztóra telepítésének tisztességtelenségét állapítja meg, akkor a kezdeti tőkeösszeget is forintban kell megállapítani, ehhez a devizában megadott tételes költségeket meg kell szorozni az MNB hivatalos devizaárfolyamával, hogy megkapjuk azok forint-egyenértékét, a forintban teljesített, illetve felszámított összegeket pedig nem kell átszámítani. Ugyanígy, ha forintszerződésről van szó, ez a lépés kimarad.

Ha a kölcsön folyósításával vagy a hitelbírálattal összefüggésben a fogyasztó által megfizetett egyszeri díj vagy költség érvénytelensége nem állapítható meg (illetve a kirovó pénznem a szerződés esetleges érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása esetén nem változik meg) a kezdeti tartozásnak meg kell egyeznie a Dh2.tv. szerinti elszámolásban megjelölt kezdeti tartozással, vagyis ebben az esetben a felülvizsgált elszámolásban szereplő kezdeti tartozást kell a perbeli elszámolásban szerepeltetni [v. ö.: Dh2.tv. 19. § (5) bekezdés, Dh2.tv. 29. §].

II. Második lépésként a kezdeti, a hitelnyújtás devizanemében kifejezett tartozást alapul véve kell kiszámítani az első havi, a hitelnyújtás devizanemében kifejezett törlesztőrészletet [42/2014. MNB rendelet 5. § (1) bekezdés; 54/2014. MNB rendelet 5. § (1) bekezdés].

A törlesztőrészlet kiszámításánál az érvénytelen kikötéseken kívül minden egyéb szerződéses kikötést az eredeti fogyasztói kölcsönszerződés szerint kell figyelembe venni [v. ö.: 42/2014. (XI. 7.) MNB rendelet 5. § (3) bekezdés; 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet 5. § (3) bekezdés]. A törlesztőrészlet a szerződésben tipikusan kétféleképpen kerül megállapításra:

1.) A **lineáris törlesztés**nél a törlesztési időszakonként teljesítendő tőkerész állandó; ez az állandó tőkerész megegyezik a kezdeti tőketartozás összegének és a futamidőn belüli törlesztési időszakoknak a hányadosával. Az állandó tőkerészen felül kell megfizetni az adott törlesztési időszakra járó költséget és az esedékességkor fennálló tőketartozás utáni kamatot, vagyis a törlesztőrészlet az állandó tőkerész és az adott törlesztési időszakra járó költség, és az esedékességkor fennálló tőketartozás utáni kamat összege lesz.

2.) Az **annuitásos törlesztés**nél a törlesztőrészlet összege állandó; a törlesztő-részleten belül a tőkerészen felül meg kell fizetni az adott törlesztési időszakra járó költséget és az esedékességkor fennálló tőketartozás utáni kamatot. A törlesztőrészlet kiszámítható az alábbi képlettel:

$$t = \frac{T_0 k}{1 - \frac{1}{(1+k)^f}} + c$$

Ahol:

t: a fizetendő törlesztőrészlet;

T_0 a kezdeti tőketartozás összege;

n a futamidőn belüli törlesztési időszakok (fordulónapok) száma;

k_n a futamidő kezdetén irányadó, egy törlesztési időszakra járó összes ügyleti kamat, ideértve az időarányosan, a tőke hányadában meghatározott költséget (pl.: 3%-os kezelési költség) is;

c : a futamidő kezdetén irányadó, törlesztési időszakra járó összes tételes költség.

Az annuitásos törlesztésnél a törlesztőrészlet összege azonban **csak elvben** állandó, mert a kamat, illetve költség változása vagy késedelem esetén vagy a törlesztőrészlet emelkedik, vagy a futamidő nő. Ez azonban nem jelent problémát, mert a törlesztőrészlet összege, pontosabban annak állandó eleme bármely fordulónapra kiszámítható az alábbi, pontosított képlettel:

$$t_n = \frac{(T_n - T_h) * k_n}{1 - \frac{1}{(1 + k_n)^{f-n}}} + c_n$$

Ahol:

T_n az n-dik fordulónapon fizetendő törlesztőrészlet;

T_h az n-dik fordulónapon fennálló tőketartozás összege;

T_0 a hátralékos tőketartozás az n-dik fordulónapon;

n : az n-dik fordulónapon még hátralévő törlesztési időszakok (fordulónapok) száma;

k_n : az n-dik fordulónapon irányadó, egy törlesztési időszakra járó összes ügyleti kamat, ideértve az időarányosan, a tőke hányadában meghatározott költséget is;

c az n-dik fordulónapon irányadó, törlesztési időszakra járó összes tételes költség.

A törlesztőrészlet megállapítása során mindkét esetben figyelembe kell venni, hogy a szerződésben feltüntetett nominális kamat mértéke általában az egy évre járó kamat tőkéhez viszonyított arányát fejezi ki, ezért a törlesztési időszakra csak annak arányos része jár. Ennek kiszámítása során figyelembe kell venni, hogy a banki gyakorlat az évet 360 napra osztja, és 30 napos hónapokkal számol, továbbá arra, hogy néha a kamatot több elemre bontják (alapkamat, kiegészítő kamat, kamatfelár, stb.), ezeket össze kell számítani.

Amennyiben a bíróság valamely állandó költségelem érvénytelenségét állapítja meg, azt már az első törlesztő-részletnél is figyelmen kívül kell hagynia. Ennek hiányában az első törlesztőrészletnek – ha a fogyasztó által megfizetett egyszeri díj vagy költség érvénytelensége nem állapítható meg (és az árfolyamkockázat telepítésének tisztességtelensége sem állapítható meg) – meg kell egyeznie a Dh2.tv. szerinti elszámolásban megjelölt kezdeti törlesztőrészlettel, vagyis ebben az esetben a felülvizsgált elszámolásban szereplő kezdeti tartozást kell a perbeli elszámolásban szerepeltetni [v. ö.: Dh2.tv. 19. § (5) bekezdés, Dh2.tv. 29. §].

III. Harmadik lépésként az első havi, a hitelnyújtás devizanemében kifejezett törlesztő-részlet megállapítását követően ki kell számolni a megvalósult első törlesztési periódus során forintban felmerülő túlfizetés mértékét [42/2014. MNB rendelet 5. § (2) bekezdés; 54/2014. MNB rendelet 5. § (2) bekezdés]. Ez meg fog egyezni az átszámítás folytán megfizetendő és a ténylegesen megfizetett összeg különbözetével.

Tekintettel arra, hogy a kirovó pénznem deviza, a forintban felmerülő túlfizetést a pénzügyi intézmény által használt árfolyam jegyzési értéknapján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) által közzétett hivatalos devizaárfolyamon a hitelnyújtás devizanemére kell átváltani [42/2014. MNB rendelet 5. § (2) bekezdés; 54/2014. MNB rendelet 5. § (2) bekezdés]. (Ha a szerződés forintszerződés

vagy az érvényessé nyilvánítás folytán a kirovó pénznem forint lesz, ezt a lépést nem kell végrehajtani.)

Ha a fogyasztói teljesítés a fogyasztó pénzügyi intézménnyel szemben esedékessé vált és lejárt tartozását meghaladja, azt előtörlesztésként kell elszámolni úgy, hogy ha a fizetés esedékességkor történt, akkor nyomban, ha az esedékességnél későbbi időpontban történt, akkor a következő esedékesség időpontjában [Dh2.tv.5. § (2)-(3) bekezdés]. A túlfizetés előtörlesztésként való elszámolása során fel kell számítani a szerződésben érvényesen meghatározott előtörlesztési díjat [42/2014. MNB rendelet 4. § (4) bekezdés; 54/2014. MNB rendelet 4. § (2) bekezdés] is.

IV. Az I.-III. pont szerinti lépéseket ismételve kell meghatározni a törlesztési időpont végén fennálló tartozást, a következő törlesztési periódusok törlesztőrészleteit, a túlfizetések mértékét és a mindenkor fennálló tőketartozás nagyságát, egészen az elszámolási fordulónapig, illetve, ha a fogyasztói kölcsönszerződés az elszámolási fordulónapot megelőzően megszűnt, a fogyasztói kölcsönszerződés megszűnésének napjáig [42/2014. MNB rendelet 5. § (4) bekezdés; 54/2014. MNB rendelet 5. § (4) bekezdés].

A későbbi törlesztő-részletek meghatározása, illetve a későbbi teljesítések elszámolása során figyelemmel kell lenni az esetleges késedelemre is. Ha az adós késedelemben esik, meg kell fizetni a hátralékos összegeket, a hátralékos tartozás után késedelmi kamatot kell fizetni, és előfordulhat, hogy a hátralék „kezeléséért” tételes fizetési kötelezettséget (költség, díj, stb.) állapít meg a szerződés. A késedelmi kamat a teljes hátralékos tartozás után jár (kamatos kamat), és elvben naponta válik esedékessé, de a szerződés sok esetben kiköti, hogy a késedelmi kamatot törlesztési időszakonként számítsák fel (így egyszerűbb vele számolni).

A Dh2.tv. 5. §-ának (3) bekezdése értelmében a fogyasztói követelést – kivéve, ha a kölcsönszerződés megszűnése a szerződésből eredő követelés teljesítésére irányuló kötelezettség fennmaradása nélkül következett be – a polgári jog általános szabályainak megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni.

E körben nemcsak a régi Ptk. 293. §-ában meghatározott szabály alkalmazandó, hanem a régi Ptk. 290. §-ában foglalt szabályok is, vagyis ha a kötelezettnek a jogosulttal szemben több tartozása áll fenn, és teljesítése nem fedezi valamennyi tartozását, azt a kötelezett rendelkezése szerint, ennek hiányában pedig arra a tartozásra kell elszámolni, amelyre a kötelezett felismerhetően szánta. Ha a kötelezett nem rendelkezett, és szándéka sem ismerhető fel, a teljesítést a régebben lejárt, azonos lejárat esetén a kötelezettre terheesebb, egyenlő mértékben terhes tartozások közül pedig a kevésbé biztosított követelés fedezésére kell fordítani; az egyenlő mértékben biztosított követeléseket a teljesítés arányosan csökkenti.

Tekintettel arra, hogy a hátralékos tartozás régebben járt le, mint az esedékes tartozás, a nem a kirovó pénznemben meghatározott tartozás pedig – az árfolyamkockázat miatt – terheesebb az adósra, mint a kirovó pénznemben meghatározott, és a tőkeösszeg százalékában meghatározott kevésbé terhes, mint az attól független költség, az alábbi elszámolási sorrendet lehet felállítani:

1.) Költség

- a) Más pénznemben meghatározott hátralékos tételes költség
- b) Kirovó pénznemben meghatározott, hátralékos tételes költség
- c.) %-osan meghatározott, hátralékos költség
- d.) Más pénznemben meghatározott esedékes tételes költség
- e.) Kirovó pénznemben meghatározott, esedékes tételes költség
- f.) %-osan meghatározott, esedékes költség

2.) Kamat

- a) Hátralékos kamat
- b.) Késedelmi kamat
- c.) Esedékes ügyleti kamat

3.) Tőke

- a.) Hátralékos tőke
- b.) Esedékes tőke

Az összes hátralékos és esedékes tartozás megfizetése után fennmaradó összeg lesz az a túlfizetés, amelyet a még esedékessé nem vált tőketartozás terhére előtörlesztésként el lehet számolni [Dh2.tv. 5. § (3) bekezdés]. Ha az előtörlesztésként való elszámolás eredményeként a még nem esedékes tőketartozás is teljes egészében megfizetésre került, akkor a fogyasztó által teljesített túlfizetéseket negatív tőketartozásként kell értelmezni, és utána (a fogyasztói követelés pénzügyi teljesítéséig) az átszámított fogyasztói kölcsönszerződés szerinti kamatot kell fizetni [42/2014. MNB rendelet 1. melléklet 4. és 5. pont].

- V. Az elszámolási fordulónapon, illetve a fogyasztói kölcsönszerződés megszűnésekor fennálló tőketartozás és az átszámításból adódó tőketartozás közötti különbség az árfolyamrésből, valamint az egyoldalú szerződésmódosításból származó, a teljes futamidőre vonatkozó túlfizetés [42/2014. MNB rendelet 5. § (4) bekezdés; 54/2014. MNB rendelet 5. § (4) bekezdés].

Ha az újraszámolt fogyasztói kölcsönszerződés megszűnése a szerződésből eredő követelés teljesítésére irányuló kötelezettség fennmaradása nélkül következett be (teljesítés, elengedés stb.), a szerződés megszűnését követő tartozatlan fizetések elszámolására a jogalap nélküli gazdagodás szabályait kell alkalmazni [Dh2tv. 5. § (5) bekezdés; 42/2014. MNB rendelet 1. melléklet 5. pont]; az összes túlfizetés után a tartozás után kamatot kell fizetni, amely forintszerződés esetén a jegybanki alapkamattal, devizaszerződés esetén a fogyasztói követelés devizanemének megfelelő 3 hónapos pénzügyi kamattal (CHF LIBOR, EURIBOR stb.) egyezik meg.

Ha a szerződés az elszámolás napjáig nem szűnt meg a szerződésből eredő követelés teljesítésére irányuló kötelezettség fennmaradása nélkül, akkor az elszámolás és a fogyasztói követelés pénzügyi teljesítése között az átszámított fogyasztói kölcsönszerződés szerinti kamatot kell fizetni.

Fontos, hogy azon szerződések esetén, amelyekre a forintosítás hatálya kiterjed, a tartozásokat a forintosítás határnapjával át kell számítani forintra, és a továbbiakban az elszámolás forintban, a forintosítási törvényben meghatározott kamatmértékek alkalmazásával kell számolni.

A részleges érvénytelenség megállapításából eredő túlfizetés a felülvizsgált elszámolás alapján megállapított, és a bíróság által megállapított összes túlfizetés különbsége. A felülvizsgált elszámolás azonban az elszámolás, illetve a szerződés megszűnésének napjával készül, ezért a fogyasztó javára a további részleges érvénytelenségből eredő túlfizetés összegét erre a fordulónapra kiszámítva kell a pénzügyi intézményt a további túlfizetés elszámolására kötelezni. A két eredmény különbsége részleges érvénytelenség folytán keletkezett összes túlfizetés, és ennek az adott fordulónappal történő előtörlesztésként való elszámolására, illetve – ha a szerződés már megszűnt – megtérítésére kell kötelezni a pénzügyi intézményt.

Abban az esetben azonban, ha a bíróságnak tényleges fizetési kötelezettség megállapításáról kell határoznia (a fogyasztóval szembeni marasztalási perben, vagy ha a fogyasztót a túlfizetésre tekintettel a pénzügyi intézménnyel szemben további fizetési kötelezettség nem terheli, sőt, az ítélelhozatalakor a pénzügyi intézménnyel szemben visszatérítési igénye áll fenn), figyelembe kell venni azt, hogy a Dh2.tv. 37/A. § (2) bekezdése szerint az elszámolás fordulónapját követően a határozathozatalig terjedő időszakban teljesített törlesztést az erre irányadó szabályok szerint a fogyasztó javára kell elszámolni.

Ebből az következik, hogy a bíróságnak ilyen esetben – tekintettel arra, hogy az elszámolás csak fordulónapon történhet – az ítélelhozatalhoz legközelebb eső fordulónapra vetítve kell elszámolnia a felek között, a Dh2.tv. szerinti elszámolás, illetve a szerződés megszűnésének napjával fordulónapján fennálló többlet-túlfizetés, az időközben bekövetkezett teljesítések és a részlegesen érvénytelen feltételek figyelmen kívül hagyásával megállapított, időközben esedékessé vált járulékok figyelembevételével. Ez adott esetben a perben korábban beszerzett, korábbi fordulónapra elkészített számszaki levezetés kiegészítését teheti szükségessé.

3.) Ha a bíróság a szerződés részleges érvénytelenségét állapítja meg, a túlfizetett összeg meghatározása körében lehetőség van-e szakértői bizonyításra? (a Miskolci Törvényszék felvetése)

Bár a kölcsönszerződés alapján történt teljesítések elszámolásához általában nincs szükség magasabb matematikai ismeretekre, egy hosszabb időszak vonatkozásában az elszámolás nagy terjedelmű számítást igényel (fordulónaponként újra kell számolni a teljesítéseket), és ezek elvégzéséhez szükséges és célszerű lehet központilag rendszeresített segédprogram vagy szakértő igénybevétele. Még inkább szükség lehet szakértő igénybevételére, ha a szerződés különös rendelkezései alapján az adós fizetési kötelezettségének megállapításához magasabb matematikai ismeretek szükségesek. [L. még a 2016. június 8-ai ülés Emlékeztetőjének 16. pontját.]

4.) Ha a bíróság a szerződés részleges érvénytelenségét állapítja meg, szükséges-e a jövőben felmerülő törlesztő részletek összegszerű meghatározása? (a Miskolci Törvényszék felvetése)

Az összes jövőbeli törlesztőrészlet meghatározását még az elszámolási szabályok sem írják elő, csak az első törlesztőrészletét [Dh2.tv. 5. § (7) bekezdés]. A szerződés érvénytelenségére vonatkozó szabályok azonban még ezt sem írják elő.

A régi Ptk. 237. §-ának (2) bekezdése csak annyit mond, hogy a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása esetén rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről. Azzal, hogy a bíróság meghatározza a túlfizetesként elszámolandó összeget (ha van még tartozás, akkor a „visszatérítés” az (elő)törlesztésként történő elszámolással azonos) vagy az adósnak visszatérítendő összeget, eleget tett e kötelezettségének.

Természetesen a jogbiztonság érdekében a bíróság megteheti, hogy meghatározza a bírósági elszámolás fordulónapján fennálló tartozást, illetve az azt követő első törlesztő részletet (miként a hátralékos kamat összegének megállapítására is van példa a bírósági gyakorlatban), erre azonban egyáltalán nem köteles.

5.) Ha a bíróság a szerződést érvényessé vagy hatályossá nyilvánítja, a bíróság milyen módon ejtheti meg a jogszabály szerint elszámolást; igénybe vehet-e szakértőt, illetve milyen nyilatkozattételre hívhatja fel az alperes pénzügyi intézményt e körben? (a Győri Ítélőtábla felvetése)

A szerződést érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása esetén a bíróság az 2. kérdésre adott válaszban kifejtettek szerint számolhat el (a kirovó pénznem megváltozásából eredő eltérésekre utaltunk is). Ennek kapcsán a 3. kérdésre adott válaszban kifejtettek szerint a bíróság igénybe vehet szakértőt is.

A bíróság bármely érvénytelenségi perben felhívhatja a pénzügyi intézményt, hogy az általa kimutatott tartozás alapjául szolgáló adatokat (kamat-, díj- és költség tételek, alkalmazott árfolyamok, folyósítás és törlesztések napja és összege) igazolja, mert ez az ő követelésének ténybeli alapja [v. ö. Pp. 121. § (1) bekezdés c) pont; Pp. 139. §].

A bíróság arra is felhívhatja a pénzügyi intézményt, hogy csatoljon részletes elszámolást, illetve arra, hogy – különösen, ha egy-egy tétel vitatott csak a felek – tegyen nyilatkozatot, hogy a támadott kikötés vagy a szerződés érvénytelensége esetén milyen módon változik az általa kimutatott tartozás [v. ö. Pp. 141. § (2) bekezdés]. Tekintettel azonban arra, hogy ez csak az egyik fél nyilatkozata, abban az esetben, ha a másik fél ezt vitatja, a bíróságnak – akár saját számításával, akár szakértő bevonásával – meg kell győződnie annak helyállóságáról [Pp. 163. § (1) bekezdés]. Természetesen, ha a másik fél elfogadja a pénzügyi intézmény által csatolt számítást, akkor ezt a bíróság is elfogadhatja [Pp. 163. § (3) bekezdés].

6.) Ha alaposnak minősül a felperes azon kifogása, hogy a szerződés nem tartozik a Dh2.tv. hatálya alá, akkor az elszámolás eredménye miként veendő figyelembe a perben? (a Fővárosi Törvényszék Polgári Kollégiumának felvetése)

E kérdés tekintetében I.: Emlékeztető a folytatódó devizahiteles érvénytelenségi perekkel kapcsolatban a bíróságok által felvetett kérdések, problémák megvitatása tárgyában 2015. szeptember 28-án megtartott Országos Civilisztikai Kollégiumvezetői Értekezletről, második napirendi pont, III/2. pont [BH 2016/1., 109. old.].

Ha a bizonyítás eredményeként a bíróság arra a meggyőződésre jut, hogy a szerződés nem tartozik a Dh2.tv. hatálya alá, úgy az elszámolástól függetlenül rendezheti az esetlegesen fennálló érvénytelenség jogkövetkezményeit, a fogyasztó részére visszatérített összeget azonban az érvénytelenség további jogkövetkezményeinek alkalmazása körében tényként figyelembe kell vennie.

7.) Ha az adós a Dh2.tv. 6. §-ának (12) bekezdése szerinti, az elszámolást követő 6 hónapon belül nem kérte a Dh2.tv. 6. §-ának (3) bekezdése szerinti elszámolást, utóbb hivatkozhat-e arra, hogy a javára el nem számolt összegekkel nem tartozik? (a Szolnoki Törvényszék felvetése)

A Dh2.tv. 6. §-ának (12) bekezdése értelmében a fogyasztó a Dh2.tv. 6. §-ának (3) bekezdése alapján hat hónapos elévülési időn belül jogosult igényelni az elszámolás elkészítését; az elévülés kezdő időpontja a Dh2.tv. 16. §-ának (3) bekezdése szerinti honlapon történő közzétételt követő második hónap első napja. A Dh2.tv. 6. §-ának (3) bekezdése értelmében a pénzügyi intézménynek – a 2009. július 26. napján vagy azt megelőzően megszűnt szerződés tekintetében – a fogyasztó kérésére *el kell számolnia*, ha a fogyasztó igazolja, hogy a pénzügyi intézmény engedményezett követelését vele szemben egy elszámolásra nem köteles pénzügyi intézmény (a továbbiakban: követeléskezelő) érvényesíti.

E kérdés tekintetében I.: Emlékeztető a folytatódó devizahiteles érvénytelenségi perekkel kapcsolatban a bíróságok által felvetett kérdések, problémák megvitatása tárgyában 2015. szeptember 28-án megtartott Országos Civilisztikai Kollégiumvezetői Értekezletről, második napirendi pont, III/3. pont [BH 2016/1., 109. old.].

Ha a pénzügyi intézmény nem számolt el a fogyasztóval, pedig ez kötelezettsége lett volna, a fogyasztó erre hivatkozással a Dh2.tv. 19. § (1) bekezdése alapján, az ott írt határidőben terjeszthet elő panaszt, melynek elutasítása esetén a Dh2.tv. 21. § (3) bekezdés c) pontja alapján a Pénzügyi Békéltető Testülethez fordulhat, majd a Dh2.tv. 25. § (2) bekezdés c) pontja alapján nemperes eljárást kezdeményezhet. Ha a fogyasztó a speciális törvényben előírt határidőben és módon nem érvényesítette az elszámolással kapcsolatos igényét, vagyis nem kérte a törvényben megjelölt speciális részleges érvénytelenségi okok jogkövetkezményeinek speciális eljárásban történő rendezését, úgy ezt már a perben nem érvényesítheti, hiszen e speciális érvénytelenségi okok jogkövetkezményeit a Dh2.tv. rendezte, figyelemmel a Dh1.tv. 3. § (5) bekezdésére és a 4. § (3) bekezdésére.

Ez azonban csak azt zárja ki, hogy a fogyasztó utóbb követelje a javára el nem számolt, árfolyamrészről, illetve egyoldalú szerződésmódosításból eredő túlfizetés [Dh2.tv. 5. § (1) bekezdés] kifizetését. Annak viszont nem akadály, hogy az ellene indított marasztalási perben érvénytelenségi kifogást terjesszen elő, és arra hivatkozzék, hogy a vele szemben érvényesített követelés – a szerződés részleges érvénytelensége miatt – részben alaptalan. Az érvénytelenség alapvető jogkövetkezményének levonását ugyanis az anyagi jog szabályai szerint az igényérvényesítés elévülési jellegű határidőhöz kötése sem gátolhatja: a semmisségre pedig bárki határidő nélkül hivatkozhat [v. ö. régi Ptk. 234. § (1) bekezdés], de még a megtámadási határidő elmulasztása sem akadályozza meg ezt [v. ö. régi Ptk. 236. § (3) bekezdés].

A bíróság nem marasztalhatja az alperest érvénytelen kikötés alapján teljesítésre, márpedig ebben az esetben az árfolyamrészre vonatkozó, illetve az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító szerződési kikötések a törvény által is kinyilvánítottan [v. ö. Dh1.tv 3. § (1) bekezdés, illetőleg Dh1.tv 4. § (2) bekezdés] érvénytelenek. Következésképpen az elszámolás elmaradása nem akadály, hogy a bíróság az ítélete indoklásában megállapítsa: a fogyasztó az árfolyamrészről, illetve egyoldalú szerződésmódosításból eredő túlfizetés összegével *nem tartozik* a pénzügyi intézménynek, és ennek figyelembevételével állapítsa meg az őt terhelő marasztalás összegét.

IV. Végrehajtással kapcsolatos kérdések

1.) Végrehajtási perben vizsgálhat-e a kizárólagos illetékességű helyi bíróság olyan érvénytelenségi okot, amire a törvényszéknek van hatásköre (pl. tisztességtelen szerződési feltétel érvénytelensége)? (a Miskolci Törvényszék felvetése)

Az adott pert mindig a keresetnek megfelelően kell minősíteni, és ha a kereset a végrehajtás megszüntetésére (vagy korlátozására) irányul, a perre a Pp. 367. §-a értelmében kizárólag az a bíróság illetékes, amely a végrehajtást elrendelte, ha pedig a végrehajtást a törvényszék, a közigazgatási és munkaügyi bíróság, vagy a közjegyző rendelte el, kizárólag az adós lakóhelye szerinti járásbíróság. Ez a rendelkezés a Pp. 368. §-án és a Pp. 369. §-án alapuló végrehajtási perekre egyaránt vonatkozik.

A Pp. 369. § a) pontjára alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben a felperes a perre kizárólagosan illetékes bíróság előtt az általában irányadó hatásköri és illetékességi szabályokra tekintet nélkül hivatkozhat minden olyan tényre és körülményre, amely azt a kereseti állítását igazolja: a végrehajtani kívánt követelés nem jött létre érvényesen. Arra vonatkozóan, hogy a felperes a Pp. 369. § a) pontja szerinti perben mire hivatkozhat, sem a Pp., sem más jogszabály nem tartalmaz korlátozást.

Mindezeknek az a következménye, hogy a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per „átível” a hatásköri és illetékességi szabályokon, olyannyira, hogy előfordul: a Pp. 367. §-a szerint kizárólagosan illetékes járásbíróság munkaügyi kérdéseket vizsgál, hiszen a Vht. 23. §-a lehetővé teszi egyes munkaügyi határozatok záradékolását is.

Megjegyzést érdemel: arra nincsen lehetősége a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per felperesének, hogy olyan igényt érvényesíthessen, amelyet jogszabály előírása alapján kizárólag „speciális” felperes (például az ügyész) érvényesíthet.

A válasz tehát: a végrehajtás megszüntetésére (korlátozására) indult perben a kizárólagos illetékességű helyi bíróság kötelessége, hogy a kereset érdemi elbírálása körében – a kereset alapján, vagy ha ennek feltételei fennállnak: hivatalból – vizsgálja a szerződési feltétel, kikötés érvénytelenségét akkor is, ha egyébként az ugyanezen jogviszonnyal kapcsolatos érvénytelenségi per a törvényszék hatáskörébe tartozna.

2.) Végrehajtás megszüntetési perben terheli-e a fogyasztót az álláspontja szerinti tartozás összegének meghatározása, különösen, ha másodlagosan a végrehajtás korlátozását is kéri, vagy elegendő, ha a szerződés érvénytelenségére hivatkozik? (a Miskolci és a Szombathelyi Törvényszék felvetése)

Ha a fogyasztó a végrehajtási per felpereseként keresetében a végrehajtás korlátozását igényli, meg kell jelölnie tartozásának állítása szerinti összegét; nem csak akkor, amikor a kereset kizárólag a végrehajtás korlátozására irányul, hanem abban az esetben is, ha a felperes a végrehajtás korlátozását másodlagosan – a végrehajtás megszüntetését célzó elsődleges keresete eredménytelenségének esetére – kéri. Enélkül ugyanis a végrehajtás korlátozása iránti kereset nem felel meg a Pp. 121. §-ában előírtaknak, az alperes sem tud rá érdemben nyilatkozni (amely nyilatkozat meghatározza a per további menetét, a bizonyítás irányát és körét). és a per befejezésekor a pernyertesség-vesztesség aránya sem határozható meg. (Az a per érdemére tartozó kérdés, hogy a felperes által megjelölt összeg végül helyesnek bizonyul-e.)

3.) A végrehajtás megszüntetése iránti perekben a felperesnek a Dh2.tv. 37. § (1) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgált elszámolás alapulvételével, összecszerűségében megjelölt határozott kereseti kérelmet kell-e előterjesztenie? (a Kecskeméti és a Szombathelyi Törvényszék felvetése)

A Dh2.tv. 37. § (1) bekezdése a Pp. 369. § a) pontjára alapított végrehajtási perekre is irányadó, a rendelkezésben említett részleges érvénytelenség a végrehajtás alá vont össze csökkenésére vezet, így a végrehajtás korlátozását eredményezheti.

Ha a felperes a végrehajtás korlátozását kérte (kizárólagosan csak a korlátozást vagy a megszüntetés mellett a korlátozást is), keresetpontosítás körében kell felhívni arra, hogy a felek közötti elszámolásra is kiterjedő és összecszerűen is megjelölt, határozott keresetet terjesszen elő a módosított összegre vonatkozóan (milyen összegre vagy milyen összeggel kéri a végrehajtás korlátozását).

Ha a felperes keresete kizárólag a végrehajtás megszüntetésére irányul (korlátozást másodlagosan sem kér), az elszámolás eredményét a bizonyítás körében ebben az esetben is be kell szerezni, mert az elszámolás

eredménye pl. a tényállás helyes megállapításához szükséges.

4.) Pontos, összességében kimunkált kereseti kérelem hiányában lehet-e döntést hozni a végrehajtás korlátozásáról abban az esetben, ha a kereseti kérelem a végrehajtás megszüntetésére irányul? (a Miskolci Törvényszék felvetése)

A kialakult bírói gyakorlat szerint a végrehajtási perekben érvényesül a „többen a kevesebb” elve, tehát ha a felperes a végrehajtás megszüntetését kéri (a korlátozást nem), de a bíróság a peradatok alapján korlátozást lát lehetségesnek, korlátozhatja a végrehajtást. Ha ugyanis a bíróság a végrehajtás megszüntetése helyett csupán korlátozza a végrehajtást (és a felperes másodlagosan nem kérte a végrehajtás korlátozását), valójában részben ad helyt a végrehajtás megszüntetése iránti igénynek.

A végrehajtás megszüntetése mellett másodlagosan – eshetőlegesen – előterjesztett végrehajtás korlátozása iránti kereset esetén az előbbi 2. pontban kifejtettek irányadók, tehát ilyenkor a felperesnek meg kell jelölnie, hogy a korlátozást milyen összegre vagy milyen összeggel kéri.

Ha a felperes kijelenti, hogy kizárólag a végrehajtás megszüntetésére perel és a bíróság részleges érvénytelenség esetén se korlátozza a végrehajtást, a bíróság csak a végrehajtás megszüntetéséről határozhat.

5.) Ha több adós (a hitelt felvevő és a dologi adós) közösen pertársként indít végrehajtás megszüntetése iránti pert, amelyben a kölcsönszerződés és az azt biztosító szerződés érvénytelenségére hivatkoznak, azonos érvénytelenségi okokat előadva, akkor az eljárási illeték lerovására és viselésére milyen arányban kell kötelezni a feleket? (a Kecskeméti Törvényszék felvetése)

A Vht. 18. § (2) bekezdése b) pontjának megfelelően minden egyes adóssal szemben külön végrehajtható okirat alapján, külön számon indul – és folyik – a végrehajtási eljárás; akkor is, ha az adósok egyetemleges adóstársak.

A perben mindegyik felperes (adós) az ő ellene indult végrehajtás megszüntetését (korlátozását) kérheti, így mindegyik felperesnek a reá vonatkozó pertárgyérték alapulvételével kell lerónia az illetéket, és a „saját” keresetével kapcsolatos pernyertességének arányában kell viselnie a perköltséget. Ezen nem változtat az sem, ha az adósok közösen indítanak pert és mindegyikük ugyanazon érvénytelenségi okokra hivatkozik a „saját” (ellene indult) végrehajtás megszüntetése érdekében.

Lehetőség van arra, hogy a hitelt felvevő „főadós” és a „biztosítéki” adós (zálogkötelezett, kezes) felperesekként közösen indítsanak pert, de ilyen esetben az egyes felperesekre vonatkozó pertárgyérték eltérhet:

- ha a hitelt felvevő „főadós” az ellene indult végrehajtás megszüntetését kéri, az ő relációjában a pertárgyérték a végrehajtási ügyérték, korlátozás igénylése esetén pedig a végrehajtási ügyérték azon része, amelynek megszüntét állítja [Pp. 24. § (1) bekezdés g) pont];
- a „biztosítéki” adós esetén a pertárgyérték a megszüntetni kért vagy a korlátozással érintett végrehajtási ügyérték, de ha a biztosíték értéke vagy össze ennél kisebb, akkor a kisebb érték vagy összeg [Pp. 24. § (1) bekezdés f) pont].

6.) Végrehajtási lappal elrendelt végrehajtás esetén kérhető-e sikeresen a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása a szerződés érvénytelenségére hivatkozással? (a Kecskeméti Törvényszék felvetése)

Végrehajtási lap a Vht. 15-16. §-iban felsorolt, marasztalást tartalmazó határozatok (tipikus esetben bírói ítéletek és a közjegyzők által kibocsátott fizetési meghagyások) alapján állítható ki. A Pp. 368. §-a előírása szerint: a végrehajtási lappal indult végrehajtás akkor szüntethető meg (vagy korlátozható), ha a közölni kívánt **tény akkor történt, amikor az már nem volt közölhető** a végrehajtási lap kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban. A Pp. 368. §-ának megfelelően tehát az adós csak akkor perelhet eredményesen, ha a keresetét „tényre” alapítja, mégpedig olyan tényre, amely „akkor történt” (tehát akkor következett be), amikor az alapeljárásban „már nem volt közölhető”; mindezek a feltételek viszont a kérdésből kikövetkeztethető esetben nem teljesülnek.

Ha ugyanis a szerződés érvénytelenségét a Pp. 368. §-ában említett „tény”-nek tekintjük, amelyet valamely érvénytelenségi ok alapoz meg, végignézve a szerződés érvénytelenségét kiváltó – akár a régi Ptk.-ban, akár

a Ptk. 6:90-107. §-iban felsorolt – okokat, kitűnik, hogy az érvénytelenség okának a szerződés megkötésekor kell fennállnia, a szerződés megkötését követően bekövetkező érvénytelenségi okot nem ismer sem a régi Ptk., sem a hatályos Ptk. Mindemellett a Pp. 368. §-ában említett „nem volt közölhető” feltétel az adóst a közlésben megakadályozó „külső” (objektív, nem az adós személyében rejlő) körülményt takar, nem azt az esetet, amikor az adós utóbb, a végrehajtási eljárás megindulását követően jut arra az álláspontra, hogy a végrehajtás alá vont követelést tartalmazó szerződés érvénytelen.

A jogerős fizetési meghagyás végrehajtása is végrehajtási lappal történik. Ha a fizetési meghagyást szerződésből eredő követelésre bocsátották ki, a szerződés érvénytelenségére a fizetési meghagyás elleni ellentmondásban lehet hivatkozni, a fizetési meghagyás jogerőre emelkedését követően az érvénytelenség perújítás során állítható és bizonyítható.

7.) Ha a végrehajtási záradék alapján indult végrehajtás megszüntetése iránt indult a per, a bíróság hivatalból elvégezheti-e az elszámolást, vagy csak a felperes által előadottakat, a felperes által hivatkozott elszámolást mérlegelheti döntése meghozatalánál? Ha a felperes nem csatol elszámolást, felhívhatja-e a bíróság az alperest ennek benyújtására? (a Kecskeméti Törvényszék felvetése)

A Pp. 369. § a) pontjára alapított és Dh1.tv. 16. §-a alapján felfüggesztett perekben a Kúria következetes gyakorlata szerint a Dh2.tv. rendelkezéseinek helyes értelme szerint az elszámolás nem a felfüggesztést követően újrainduló végrehajtási perben történik, hanem a felfüggesztett végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per újraindulásának feltétele a banki elszámolás benyújtása – amelyet az adós elfogadott, vagy vitatott ugyan, de az ezzel kapcsolatos külön eljárás befejeződött.

A végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti per lefolytatása, így a felfüggesztett per folytatása a felperes (az adós) érdekében áll, így általában a „per urának”: a felperesnek kell szolgáltatnia a folytatáshoz szükséges iratokat, de jogszabályba foglalt tilalom hiányában az alperes (a pénzügyintézet) is felhívható az elszámolás benyújtására.

A másodfokú (és a felülvizsgálati) eljárásban a fellebbező (a felülvizsgálati kérelmet benyújtó) fél érdeke a felfüggesztett másodfokú (felülvizsgálati) eljárás folytatása.

8.) Ha a fizetési késedelem miatt felmondott kölcsönszerződés adósa keresetlevelében arra hivatkozik, hogy a pénzügyi intézmény által részlegesen érvénytelen kikötésre alapítottan felszámított kamat, díj vagy költség figyelmen kívül hagyása esetén a kölcsönszerződés felmondásának időpontjában nem volt fizetési késedelemben, vagyis a pénzügyi intézmény felmondása – felmondási ok hiányában – nem volt jogszerű, és ezért a közjegyzői okiratba foglalt fogyasztói kölcsönszerződés végrehajtási záradékkal történő ellátásának sem volt helye, a hivatkozás alapossága esetén a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmaz? (a Szombathelyi Törvényszék felvetése)

Az említett esetben a kereset – tartalma alapján – valójában a felmondás „érvénytelenségének” megállapítására irányul. Ha a kereset alaposnak bizonyul és a bíróság megállapítja, hogy a felmondás nem volt „érvényes”, megszűnik a záradékolás Vht. 23/C. § (2) bekezdésében előírt feltétele. Ugyanis nem csupán a szerződést (vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, tartozáselismerést) tartalmazó közjegyzői okirat záradékolása történik meg, hanem a szerződést tartalmazó közjegyzői okirat és a közokiratba foglalt felmondás együttes záradékolása, amely okiratok közül a közjegyzői okiratba foglalt szerződés (kötelezettségvállalás, tartozáselismerés) tartalmazza a jogügylet tartalmát, a közjegyzői okiratba foglalt felmondás pedig a kötelezettség esedékessé válásának bekövetkezését tanúsítja (a záradékoláshoz ezért szükséges nem csak a szerződés, hanem a felmondás közokiratba foglalása is). Ha megszűnik a záradékolás egyik feltétele (nincsen érvényes felmondás), a záradék a végrehajtási nemperes eljárásban törölhetővé válik [Vht. 211. § (2) bekezdés], a jogviszony felmondás hiányában folytatódik.

Gyakori eset, hogy a végrehajtás meghatározott cselekmény végrehajtására irányul (például lízingszerződés esetén a lízingcég tulajdonát képező lakás kiürítésére, mert a kötelezett a közjegyzői okiratban felmondás esetén a lakás kiürítését vállalta). Bár ilyen esetekben a végrehajtás nem pénzkövetelés behajtására indult, a kiürítési kötelezettség mögött mégis a kötelezett tartozása áll. Ha a végrehajtás megszüntetése iránti perben megállapítható: a felmondáskor a kötelezettet tartozás terhelte, de annak összege a felmondásban megjelölttől (pl. a példában említett részleges érvénytelenség miatt) alacsonyabb volt, a meghatározott cselekményt teljesíteni kell (a lízingcég tulajdonát képező lakást ki kell üríteni).

9.) Ha a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése iránti perben helye van a végrehajtás korlátozásának, a bíróság a végrehajtás elrendelésének vagy az ítélethozatal napjára vonatkoztatottan számol-e a bíróság? (a Szolnoki Törvényszék felvetése)

A bíróságnak a perben az ítélethozatal napjára vonatkoztatva kell elszámolnia, de emiatt (is) lényeges a végrehajtást korlátozó ítélet rendelkező részének megfogalmazása: az „x összeggel korlátozza” megfogalmazás javasolt az „x összegre korlátozza” helyett.

[Magyarázat: arra vonatkozó adat általában nem áll rendelkezésre, hogy az ítélethozatal napján pontosan mennyi a végrehajtási ügyérték. Azt viszont a perben fel kell tární (hiszen ez a döntés előfeltétele, ezért a döntéshozatalkor ismertnek, sőt bizonyítottaknak kell lennie), hogy a bíróság milyen összeggel és milyen ok miatt látja indokoltnak csökkenteni a végrehajtás alá vont követelést.]